

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BOZZOVICCI

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Leto : 4.

Št. 124

20. avgusta 1944.

OBROČ SE STISKA OKROG NEMČIJE ...

Ko so letošnje spomlad zavezniški letalci z vso silo pričeli obdelovati Nemčijo in zasedeno francosko ozemlje ter osredotočili svoje napade na nemške atlantske utrdbe, se je nemška propaganda trudila, da bi prepričala svet, posebno pa lastne ljudi, o nepremagljivosti francoske zahodne obrambe. Če bo že prišlo do zavezniškega vdora na evropsko

celino — tako so prerokovali v Berlinu — potem je invazija verjetna samo na francoski sredozemski obali. Rommel je po končanem nadziranju zahodnega zidu, pregledal tudi vsa obrambna dela na jugu Francije in se prav pohvalno izrazil o nemških utrjevalnih delih na tem področju Hitlerjeve evropske trdnjave — tako so dejali v Berlinu.

Vse to so govorili Nemci pred zavezniškimi vdom v Normandijo. V prvih dveh tednih so se nemški radijski pismarji omejevali na zatrjevanja o solidnosti zahodnega zidu in poskušali dopovedati nemškim poslušalcem, da bodo zavezniki še plavali nazaj na Angleško. Ko so zavezniki zavzeli Cherbourg in ko je gen. Montgomery kljub največjemu nemškemu odporu le prodril južno od Caena, so v Berlinu dejali, da imajo sedaj zavezniki v Franciji že štiri armade in da je vsaka nevarnost kakega nadaljnega izkrcanja odstranjena. Če pa bi zavezniki le tvegali nov vdor, bi po nemškem zatrjevanju, moglo to biti samo v smeri Pas-de-Calais-a, ali nekje na belgijski oziroma nizozemski obali. Zavezniki morajo — tako so dejali v Berlinu — poskušati zavzeti nemška letališča letečih bomb, da bi se na ta način znebili neprijetnega bombardiranja Londona in južne Anglije. Še pred nekaj dnevi, je dejal nek govornik na berlinskem radiju: "Eisenhower je že porabil vse svoje rezerve vključno 3. ameriško armado pod poveljstvom gen. Plattona, ki so jo zavezniki nameravali uporabiti za neke druge naloge."

Eisenhower

Pred približno desetimi dnevi, ko so ameriške čete dospele do reke Loire, so Nemci spet spremenili svoje napovedi in dejali, da je vendarle mogoče izkrcanje tudi na jugu Francije. Samo dva dni pred dejanskim izkrcanjem pa so Nemci zopet zatrjevali, da je vsak, kakršen koli podvig, kjer koli v Evropi, za enkrat suspendiran. To pomeni, da je zavezniška živčna vojna odlično delovala in to tudi pomeni, da je zavezniški vdor na jugu Francije Nemce popolnoma presenetil. Ko je prispel g. Churchill v Rim na razgovor z maršalom Titom, dr. Subašičem in ministroma dr. Cankarjem in Kosanovičem, so Nemci dejali, da je to navaden trik, ki naj bi nemško vrhovno poveljstvo zavedel v zmotu. Vse to kaže, kakšna velika nervoznost vlada v nemškem glavnem generalnem štabu, in ta nervoznost je presneto razumljiva in upravičena.

Nov zavezniški podvig na jugu Francije je v resnici občudovanja vreden vojaški napor. S to akcijo so zavezniki dovolj zgovorno dokazali, da so bili podatki o zavezniški vojni zmogljivosti, ki so jim

Nemci tako pogostokrat odrekli stvarnost, vse drugo prej kakor pa pretirani. Po nemških cenitvah operira v zahodni Franciji danes šesto tisoč zavezniških vojakov, štiri kompletne armade. Lahko si predstavljamo, kaj te armade v današnji zavezniški ofenzivi dnevno potrebujejo. Koliko ladij pluje dnevno po Rokavskem prelivu v obeh smereh za preskrbo teh ogromnih množic. Pri tem pa morajo biti vpoštete tudi še pomoči, ki jih zavezniška vojska nudi civilnemu prebivalstvu. Sedaj pa se na jugu naenkrat pojavi nova orjaška flota, o kateri pripovedujejo, da je še mogočnejša, od one, ki se je usmerila proti Normandiji. Nemci poskušajo prikazati četrto fronto kot golo olajšanje zavezniških naporov na zahodu in kot pomoč Rdeči vojski na vzhodu. Edino ta zadnja nemška poročila so resnična. Medsebojna pomoč zaveznikov je danes popolna in ta medsebojna povezanost bo uničila prusijaške horde.

Dosedanja poročila iz četrtega bojišča so še zelo redka, kar je razumljivo. Vsekakor pa kažejo, da so zavezniki do 18. avgusta postavili tri mostišča: Bormes, St. Tropez in St. Raphael. Po vsemu izgleda, da je prvi zavezniški cilj na zahodu najvažnejša francoska vojna luka Toulon, na vzhodu pa mednarodno letovišče Nizza.

Smeri bodočih operacij iz sedanjega zavezniškega oporišča v Franciji so lahko naslednje:

1. Čez primorske francoske Alpe predor v Piemontsko nižino in s tem obkolitev nemške gotske črte generala Kesselringa;

2. Predor v dolino reke Rhone z namenom obiti reko Semo in črto ob Marni;

3. Predor proti mestu Toulouse in od tam predor proti Orleansu in Parizu.

Katero smer bodo zavezniki izbrali — mogoče jih bodo izbrali tudi več — danes ni mogoče napovedati. Sedanja situacija vsekakor zelo resno ograja preskrbo Kesselringovih divizij z zahoda, medtem ko je pomorska pot za preskrbo te armade že sedaj presekana.

KAJ SE DOGAJA NA ZAHODNEM BOJIŠČU?

Ogromne klešče, v katerih je ostala 7. nemška armada se s pritiskom ameriških in britansko-kanadskih čet vztrajno zapirajo. Velika nemška armada doživlja tu metodično uničevanje. Zavezniki so to armado razkosali in sedaj umirajo njeni deli drug za drugim, brez vojaških časti, brez pogrebniškov in koščic.

Ko sva lansko leto, sedem dni po zavezniški zasedbi Tunisa, z britanskim majorjem H. hodila po tuniških ulicah, ki so bile vse še polne navdušenja in opazovala dolge kolone nemških ujetnikov, sva se pri neki skupini, ki se je ustavila za kratek počitek, zadržala nekaj minut. Arogantni pruski častnik — ujetnik, ki sem ga vprašal, kako to, da se je vdala nemška armada, ki je štela okrog 200.000 mož na razmeroma tako lahek način; saj je Hitler dejal, da se mora nacistični vojak boriti do konca, mi je odgovoril: "Ostali smo brez vsake preskrbe, brez municije in brez prevoznih sredstev. Zato smo bili v Afriki tudi premagani, ali zavezniki se nikoli ne bodo izkrcali v Evropi in vi Jugoslovani ne boste nikoli več videli svoje domovine!" Povedal sem Nemcu, da sva s prijateljem H. videla ogromne količine nemške municije, na tisoče uporabnih nemških motornih vozil in da taki zagovori pač ne bodo Hitlerja prepričali. Nемец nama je obrnil hrbet.

V tem času je bil nemški firer v srcih Nemcev nedotakljiva veličina. Preprosti nemški delavec, oblečen v nacistično uniformo je takrat dogmatično verjel v končno nemško zmago. Nekaj mesecev po tem razgovoru so zavezniki očistili Sicilijo in danes tudi že velik del Italije in znatni del Francije. Nekdanji vojaki proslulega Afrika-Korpsa, ki so danes v ujetniških taboriščih v Ameriki in drugod, so imeli srečo. Njihovi rojaki, ki bi morali zavzeti ves svet, umirajo v deset tisočih v Beli Rusiji, v Galiciji, Vzhodni Prusiji, v Baltiških državah, v romunskih Karpatih, po Jugoslaviji, Italiji in na Francoskem. Umirajo ob cestah, ki vodijo v Berlin.

Po pripovedovanju vojnih dopisnikov današnji mladi nemški ujetniki niso prav nič več arogantni. Molče se zbirajo v skupinah in zvedavo gledajo v nebo, ko se pojavi nekaj letal in oni dobro vedo, da ta letala ne pripadajo nemški Luftwaffe.

Ameriški vojni dopisnik Hal Boyle popisuje francoske ceste takole: Kovinasta okostja vseh vrst, zažgana vozila, razdejani tanki, razbiti topovi, skladovnice granat, razmetani zaboji pehotne municije, oprema vseh vrst in vseh nekdanjih evropskih armad, to so edini spomini na umirajočo 7. nemško armado.

Današnji nemški ujetniki se pritožujejo: "Kako naj se borimo, če pa nimamo topov, nimamo municije, niti prevoznih sredstev?" Z lučjo bi morali pri belem dnevu iskati Nemca, ki še danes veruje v nemško zmago.

Sedma nemška armada umira kilometer za kilometrom, vojak za vojakom. Včasih, vendarle zelo sporadično še napade po kaka skupina, vendar so to samo še zadnje brce na smrt ranjene živali. Današnji nemški vojni ujetniki so mizerne prikazni potolčene vojske: sestradani, izmučeni do konca, raztrgani in obupani.

Tako popisuje ameriški vojni dopisnik današnje nemške vojne ujetnike.

IN PETA FRONTA?

Razgovori maršala Tita in zastopnikov nove jugoslovanske vlade v Londonu s predsednikom g. Churchillom in z drugimi vojaškimi in političnimi zavezniškimi osebnostmi so v Berlinu sprožili nove skrbi. Nevtralni dopisniki iz Berlina poročajo, da je sedaj na vrsti peta fronta. Napovedujejo že skorajšnje izkrcanje zavezniških čet v Dalmaciji in na istrskem polotoku, kjer so bojovníki N.O.V. očistili že obširna ozemlja in jih pripravili za sprejem zavezniških padalcev. Nemški radijski napovedovalci so 17. avgusta v emisijah za Afriko napovedali, da je vdor v južno Francijo samo fiktiven, da bi se z njim prikrile druge zavezniške namere na Balkanu.

Težko je reči, ali bodo te nove nemške napovedi imele boljše srečo, kakor pa je bila dosedanja navada pri nemških radijskih prerokih. Do sedaj je zavezniški strategiji še vedno uspelo Nemce presenetiti. Ali je peta fronta danes v resnici mogoča in izvedljiva, to je vsekakor skrivnost zavezniškega vrhovnega poveljstva. Navadni zemljani vemo samo to, da so zavezniki sedaj zaposleni že na treh bojiščih, da pa se odpirajo še velike možnosti na raznih evropskih perifernih področjih. Gotovo je vdor v Dalmacijo za zaveznike zelo zapeljiv, o čemer smo že večkrat v "Bazovici" spregovorili. N.O.V. maršala Tita bi mogla veliko dela opraviti kar sama, če bi ji zavezniki nudili zadostno preskrbo v živilih in voj-

nem gradivu. Seveda bi morali zavezniki pomagati s primernim številom oklopnih divizij in s polno podporo letalstva. Tak podvig pa bi zahteval znatno število novih vojnih in trgovskih ladij. Predor jugoslovanskih in zavezniških sil v Savsko dolino, v smeri proti Zagrebu in dalje v Panonsko nižino, bi pomenil popolno odrezanje Balkana in združitve zavezniških sil z Rdečo vojsko nekje v Ogrski nižini.

S prekinitvijo diplomatskih odnošajev Turčije z Nemčijo se tako na egejskem področju kakor tudi v Traciji odpirajo možnosti novih zavezniških podvigov. Poročila, ki prihajajo iz Bolgarije trdovratno pripovedujejo o resni volji Bolgarov, da se pomirijo z zavezniki. Če bi na kakršen koli način prišlo do morebitnega bolgarskega "sobojevnitva," ki je sedaj tako v modi, potem bi se tudi s te strani pokazale možnosti novih udarcev proti Berlinu.

Tudi v Skandinavskih deželah je mogoča peta fronta, posebno še, če bi kapitulirala Finska, kar je tudi zelo verjetno.

Najvažnejše pa je še vedno sovjetsko bojišče. Rdeča vojska nosi še kar naprej glavno breme vojnih naporov v tej vojni. Nemci se vzhodne nevarnosti polno zavedajo in poskušajo zato na vse načine zadržati naval sovjetskih divizij. Ofenzivni duh sovjetskega vojaka, genialne zamisli vodstva Rdeče vojske in sijajna oprema, vse to neizprosno pritiska na rajhovske meje, ki se že močno majajo. Sedanja kratka tišina je samo mir pred nevihto, ki bo udarila verjetno na vsej ogromni bojni črti.

Izglede za zaključek vojne so torej v letošnjem avgustu najmanj tako veliki, kakor so bili meseca avgusta 1918.

PROBLEM ŽIVINOREJE V JUGOSLAVIJI

V "Bazovici" smo pred časom priobčili nekaj gospodarskih prispevkov, ki bodo mogoče že v bližnji bodočnosti pokazali vso aktualnost. Obnova naše zemlje, bo prva in osnovna naloga oblasti in sodelavcev po osvobojenju naše domovine.

V Sovjetski Rusiji se s problemom povojne obnove bavijo zelo intenzivno. Že prve dni po osvobojenju prihajajo na področja številne obdelovalne in obnovitvene ekipe, ki po vestno in skrbno izdelanih načrtih že sedaj, v sredi vojne, obnavljajo sovjetsko zemljo. Rusi sicer v podrobnostih ne objavljajo izvršenih del, pač pa se omejujejo le na kratka poročila, ki jih zasledimo tuptatam v moskovski "Pravdi" in tudi drugih publikacijah, vendar je iz teh poročil razvidno vse strahotno razdejanje na življenjih in imetku, ki ga puščajo prusijaške horde za seboj, obenem pa je razvidno tudi delo, ki so ga Rusi na teh ozemljih že izvršili. Iz poročil rastejo misli in zasnove sedanjih in bodočih naporov. Iz vseh teh poročil se vidi, da so Rusi svojo obnovo zasnovali v prvi vrsti na lastnih silah, čeravno pri tem ne prezirajo tuje pomoči.

Seveda je ruska zemlja, zemlja ogromnih razsežnosti, naravnost ustvarjena za agrarno industrijalizacijo, ki je v kolhozih našla vso svojo polno učinkovitost in je za naše ozke slovenske razmere uporabna samo kot načelni načrt, ki zahteva nujno prilagoditev danim razmeram. Na kakšni osnovi bo utemeljeno naše gospodarstvo v bodoči Jugoslaviji, ni mogoče še uganiti, ker bo o tem spregovoril narod sam. Po dosedanjih izjavah merodajnih zastopnikov Narodno-osvobodilnega gibanja bo vsekakor zadržano načelo osebne lastnine za vsa tista imetja, ki nimajo splošno koristnega značaja: prometne zveze, veleindustrija, rudarstvo itd.

Kmečko gospodarstvo bo verjetno zasnovano na individualističnih načelih s čim širšo zasnovo združništva, ki je že pred vojno bilo posebno v Sloveniji na zavidni višini. Verjetno bo tudi obrtništvo dobilo še večji združni razmah.

Na današnjem slovenskem in tudi ostalem jugoslovanskem osvobojenem ozemlju so pričeli takoj s sistematično in načrtno obdelavo, in v kolikor so razmere dovolile in so bila sredstva na razpolago, tudi z obnovitvenimi deli. Iz tega se jasno vidi, da ima ves narod mogočno tendenco, da svojo gospodarsko delavnost čimprej in čim izdatnejše obnovi. Naši vojaki so že tu - vsak zase izdelovali načrte, kako in na kakšen način bodo obnovili dom in svojo zemljo.

Rekli smo že ob raznih prilikah, da bo v našem povojnem kmečkem gospodarstvu najtežji problem nedostatek živine: vprežne, plemenske in klavne. Obnova živinoreje zahteva več let marljivega dela. Živina dorašča počasi in zahteva v naši razmeroma zelo napredni živinoreji strogo selekcijo in preizkušene pasme, največ švicarske. Od vsega našega nekdanjega živinskega bogastva bodo za nemškimi vpadali ostali verjetno samo še redki ostanki.

Motorizacija poljedelstva, ki jo zamišljajo mednarodne obnovitvene organizacije, bo le deloma lah-

ko ustregla vsem našim velikim potrebam. Posebno v alpskih predelih bodo koristni razmeroma majhne. Slovenska zemlja pa je v splošnem skopa in zahteva stalno gnojenje. V prvi vrsti prihaja v poštev hlevski gnoj, tega seveda motorji ne dajo.

Obnova živinoreje in konjereje pa je nujno potrebna tudi zaradi splošne strukture slovenskega kmečkega gospodarstva, ki temelji na živinoreji. Mlekarstvo in sirarstvo sta v nekaterih predelih naše domovine edini panogi aktivnega gospodarskega snovanja.

KAKO OBNOVITI, NAŠO ŽIVINOREJO?

Po statistiki povprečja 1920-1940 je bilo v vsej Sloveniji, ne všteti Beneške Slovenije:

520.000 goved in 72.000 konj; 6.000 oslov, mežgov in mul; 500.000 prašičev itd.

Koliko bo od teh količin ostalo po vojni, je težko povedati. Mogoče 40%, mogoče še manj. Po nekaterih krajih ne bo niti 10%. Kje dobiti že v prvih mesecih po osvobojenju vsaj nekaj plemenske živine, da bi čas ne bil zamujen?

Uvoz iz prekomorskih dežel menda sploh ne pride v poštev. Dobili bi lahko nekaj sto plemenskih bikov. S tem pa nam ne bo dosti pomaganega, če ne bomo istočasno obnovili tudi staleža krav-plemenk.

Na to vprašanje nam dajejo mogoče odgovor sami Nemci. Nemški državni statistični urad je prvič, odkar je pričela vojna, objavil podatke o štetju goveje in druge živine v Nemčiji ob koncu 1.1943. List "Deutsche Agrarpolitik" je priobčil te podatke: ki kažejo, da so imeli v Nemčiji:

22.9 milijonov goveje živine	(1.1939 23.8 mil.)
15.4 milijonov prašičev	(1.1939 29.0 mil.)
6.9 milijonov ovac	(1.1939 5.2 mil.)

Nemci so seveda te podatke objavili zato, da bi pomirili stradajoče prebivalstvo in dokazali, da jih še ne bo tako hitro konec. S temi zalogami seveda v glavnem upravlja vojska. Če bo vojske konec, bodo tudi potrebe padle za polnih 50%.

Ena izmed prvih gospodarskih zahtevk premirja z Nemčijo, Madjarsko, Slovaško, Bolgarijo, Romunijo, mora biti **takojšnja vrnitev** zasedenim deželam vse, kar so Nemci in njihovi pomagači iz teh dežel pokradli. Če bodo Nemci, Madjari in Bolgari Jugoslovanom vrnili vso tisto živino, ki so jo na kakršen koli način izvlekli ali pobili, potem bodo naše živinske potrebe za prvo silo pokrite. Zasužnjeni evropski narodi so pet let krmili Nemce in njihove špekulantske podrepnike, sami pa so stradali in umirali od lakote. Nobene krivice ne bo, če Nemci in njihovi pomagači stradajo po vojni. Tega jim najbrže niti ne bo treba, ker jim bodo že pomagali, kakor so jim 1.1918.

Naša nova vlada se bo s tem problemom gotovo skrbno ukvarjala in vztrajala, da se v pogoje premirja vnesejo tudi take le zahtevke.

TRILETNICA ATLANTSKE POSLANICE

V zapuščenem zalivu Nove Fundlandije sta se pred tremi leti srečala gg.Churchill in Roosevelt in skupno redigirala dokument, ki ga pozna danes ves svet pod imenom "Atlantska poslanica."

Danes, ko se na vseh koncih in krajih podira zidovje Hitlerjeve evropske trdnjave, ko Rdeča vojska koraka proti Berlinu in ko je proti Hitlerju bilo postavljeno četrto bojišče, se naše misli in naša hotenja obračajo k zmagi in miru.

Visoke zavezniške osebnosti so se v zadnjih dneh uvrstile med preroke, ki trdovratno napovedujejo konec vojne še v teku letošnjega leta. Dogodki na vzhodnem bojišču, v Normandiji in v Bretoniji, v Italiji in na južnem Francoskem, v Jugoslaviji in drugod v zaslužjenih deželah v resnici kažejo, da se z naglimi koraki bližamo popolnemu uničenju prusijaške vojne mašinerije. Vsa ogromna zavezniška sila, ki se je z neverjetno in v zgodovini še nedoživljeno silovitostjo vrgla na prusijaško zverino najprej na sovjetskem bojišču, kjer so divizije Rdeče vojske pomandrale na sto in stotisoče nemških vojakov, osvobodile ogromna ozemlja in se pripravljajo sedaj na zadnji naskok proti Berlinu, se je z energijo in spretnostjo lotila Prusijakov tudi na zahodu. Zavezniške čete v Bretoniji in Normandiji so z novim zavezniškim vdorom na jugu Francije tudi s te strani usmerjene proti osrčju nemškega rajha.

Na jugu pripravlja gen.Alexander novo ofenzivo, ki naj bi vrgla Nemce na Alpe. V Rimu se pogovarjajo gg.Churchill, predsednik jugoslovanske vlade dr.Šubašić in maršal Tito o novih vojaških pohodih na Balkanu.

Tako drve zavezniške armade z vseh koncev in krajev proti središču srednje Evrope, kjer že čakajo podtalne revolucionarne sile, da prerežejo trebuh prusijaški zverini.

Prvi mirovni načrt je bil zasnovan pred tremi leti, 14.avgusta 1941. To je bilo v času, ko je bil položaj za zaveznike na vseh bojiščih zelo, zelo resen. Takrat sta se našla na krovu najmodernejshe britanske bojne ladje v zapuščenem Atlantskem zalivu dva moža, ki bosta z maršalom Staljinom najvažnejše zgodovinske osebnosti dvajsetega stoletja.

Tu je bil izdelan mogoče največji načrt o obnovi sveta, ki se je kdaj koli izoblikoval v človeških možganih.

Pred tremi leti je izgledalo naravnost neverjetno, kako sta ta dva moža morala sploh misliti na mir. Hitler je vriskal, zmage pijan; vsa Evropa je bila pohojena in njeno prebivalstvo ponižano na stopnjo popolnih sužnjev.

Nekaj mesecev potem, ko sta bili Jugoslavija in Grčija pomandrani, ko so britanske čete morale izprazniti Bengazi in se umakniti na egiptsko mejo, v času ko so Hitlerjeve horde preplavljale Ukrajino in Belo Rusijo, se je Churchill ukrcal na bojno ladjo "Prince of Wales," ki je ravno prišla izgotovljena iz britanskih ladjedelnice. V Atlantskem oceanu so se takrat preganjala krdela nemških podmornic. Ogromna bojna ladja je neopaženo zapustila britansko пристanišče. Na krovu ameriške bojne ladje "Augusta" pa je prihajal nasproti ameriški prezident g.Roosevelt.

Tri dni sta se oba velika državnika pogovarjala o bodočnosti sveta in v teh treh dneh je bila izdelana vsebina "Atlantske poslanice."

Atlantska poslanica ni dokument, ki bi ga podpisala oba voditelja demokracij. Kot dokument ta poslanica sploh ne obstoja. Originalna vsebina je napisana na pisalnem stroju. Ko sta vsebino oba državnika pregledala in popravila, so jo brzojavili v London, v Washington in v Moskvo. Atlantska poslanica je prav za prav brzojavka, ki leži danes v arhivih vseh treh vlad.

V začetku ugotavljata oba državnika vzroke, da sta se srečala in redigirala Atlantsko poslanico:

"V teku tega sestanka sva odločila, da seznaniva svet z gotovimi splošnimi načeli nacionalne politike obeh držav. Na teh načelih sva utemljila bodočnost boljšega sveta po tej vojni."

V osmih točkah so načela Atlantske poslanice formulirana:

Najprej ugotavljata oba državnika, da obe državi v tej vojni nimata nobenih ciljev za teritorialno povečanje svojih ozemelj.

Nobena teritorialna sprememba se ne more izvršiti brez volje prebivalcev, ki na njej prebivajo.

Narodi bodo svobodno izbrali obliko vladavine, za katero se bodo odločili.

Ves svet bo imel enake pravice do sirovin in trgovskega udejstvovanja. Vse gospodarske potrebe posameznih narodov bodo zajamčene.

Popolno sodelovanje med posameznimi narodi na gospodarskih popriščih bo omogočilo slehernemu človeku delo in socialno zaščito.

Po uničenju nacizma, bodo vsi narodi mogli živeti v miru, brez strahu in pomanjkanja.

Svoboda morja bo polno zajamčena.

Neobhodno je potrebno da vsi narodi sveta enkrat za vselej opuste misel, da bi se uveljavljali v svetu s pomočjo nasilja.

To so glavne misli Atlantske poslanice. Pred nekaj meseci je g.Churchill v britanskem parlamentu povedal, da se določila Atlantske poslanice ne nanašajo na Nemčijo in Japonsko. Atlantsko poslanico je v polnem tudi odobril maršal Staljin.

Ko je bila torej pred tremi leti zasnovana Atlantska poslanica, so jo Nemci in njihovi pomagači sprejeli z ironičnim nasmehom. Ostali narodi v svetu pa so našli v njej program za bodočnost, ki po duhu in vsebini pripravlja in ustvarja boljše življenje v svetu. Danes se Hitler gotovo spominja z drugačnimi občutki Atlantske poslanice. Nemški

narod bi se gotovo temeljito zmeščal, če bi bil lahko deležen blagodatij, ki jih Atlantska poslanica svetu obljublja.

Ob triletnici Atlantske spomenice je bila postavljena četrta fronta. Vdorne čete je v Italiji pozdravil pred odhodom g.Churchill in jim zaželel dobro srečo. Po treh letih je g.Churchill lahko ugotovil, da njegove zamisli dobivajo trdne temelje resničnosti...

Trije možje vodijo svet k boljši bodočnosti, k miru in blagostanju. Maršal Staljin, gg.Roosevelt in Churchill, vsi trije blagovestniki boljšega življenja in njegovega reda v svetu. Njihove besede niso ostale samo izgovorjene in napisane, pač pa so danes živa resničnost. Da bi ohranile tudi v povojnem življenju svojo polno veljavo...

LONDONSKO PISMO

Mala kavarna z grškim imenom v mnogem spominja na atenske ali beograjske lokale. Tu vam postrežejo z najboljšo "turško," ki je v Londonu sploh mogoča. Vročja je kot sam pekel, črna kot polnočna ura in sladka kot ljubezen. Stane komaj štiri pense. Seveda plačate s kavo tudi neobhodno potrebni šunder; grščina je sicer tajinstveni evropski jezik, zato pa ga je treba zelo glasno govoriti...

Sedel sem pri mizi z dvema dekletoma, ki nista pripadali moji družbi. V teh južnjaških kavarnah se vsedeš pač tja, kjer je kaj prostora. Po grško sta se razgovarjali, seveda nisem nobene besede razumel. Čez nekaj minut je ena izmed obeh vprašala svojo tovarišico: "Ke ora ine?" Prijateljica je pogledala na svojo zapestno uro in zapazila, da ura stoji, pa me je zato vprašala, koliko je ura. Povedal sem ji in jo pobaral, če pomeni grški stavek, ki ga je ravno kar izustila: "Koliko je ura?" Pritrdila je, zato sem tvegala še eno vprašanje in poizvedoval, ali so njuni starši Angleži. "Malo čudno je" sem dejal "videti Grkinje s plavimi lasmi in modrimi očmi. Nikjer v Grčiji nisem naletel na podobne Grkinje."

"Saj tudi nisva Grkinji," je odgovorila ena obeh deklet, druga pa je dostavila: "Sva stoprocentni Angležinji."

"A, vidve se učita tu grščine?" sem poizvedoval. "Prihajata v grški lokal samo zaradi konverzacije?"

"To ni popolnoma točno," je dejala Janet — slišal sem, da je je druga, Mary, tako klicala. "Morale bi se potem takem razgovarjati z Grki; ne, stvar je malo drugačna, učiva se tu kuhati."

Sedaj mi je postala stvar še bolj zamotana; oba dekliča še tajinstvenejša.

"So torej ljudje," sem dejal, "ki se v petem letu vojne privatno ukvarjajo z umetnostjo grške kuhinje."

Janet se je potuhnjeno smehljala, končno je dejala: "Ah, ne! Pripravljava se za povojno življenje na Grškem."

"Čudovita zamisel," sem dejal. "Prvič v življenju čujem, da si grški imenitniki žele po vojni britanskih kuharic. Dosedaj sem slišal samo o nasprotnih težnjah."

Obe sta se glasno zasmeli. Nato pa je dejala

•Mary, malo zamišljena:

"Učiva se kuhati" musako "in pripravljati" tolma-des." Celo na ostre začimbe in na čebulo, pa tudi na česen sva se že navadili. Ampak midve ne bova kuharili kakemu grškemu bankirju, pač pa—ne zamerite — grškemu narodu."

Uživali sta nad presenečenjem, ki sta ga napravili name s svojim pripovedovanjem.

"Saj ste vendar slišali, da bodo nacisti Grke čisto izstradali. Poskušali bova jih zopet malo spraviti k sebi..."

Tako sem zvedel, da so ta dekleta—menda jih je že nekaj sto — nekaki komandosi miru. Kakor gredo komandosi britanske vojske pri vojaških akcijah pred armado, tako bodo ta dekleta, katerih število stalno narašča — nekake znanilke človečnosti.

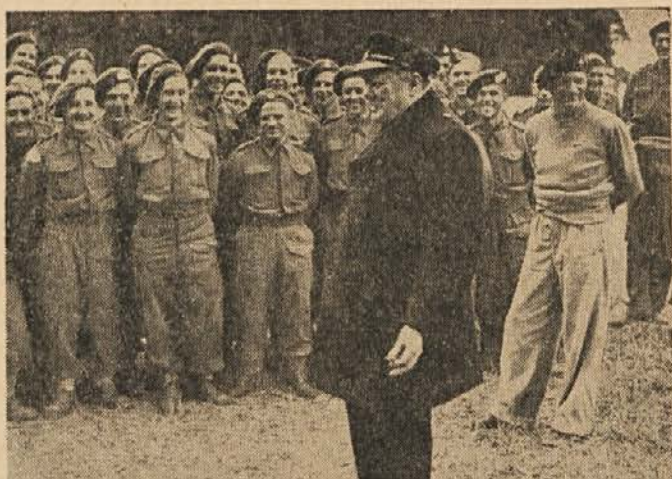
Sama volja pa še ne zadostuje; tudi človečanstvo je treba speljati v pravi tir in se ga je pred vsem treba naučiti. Dekleta, ki bodo odšla v Grčijo, Jugoslavijo, na Poljsko in drugam, bodo v teh osirotelih deželah voditeljice javnih kuhinj in tiste vodnice, ki bodo poskušale zopet obnoviti razorano družinsko življenje. Ta dekleta imajo za seboj trdo dobo učenja in prilagojevanja. Da bi jih priučili na življenje, ki bo verjetno vladalo v teh krajih takoj po vojni, so jih poslali v opustošene britanske kraje, ki so jih nemške bombe porušile. Naučile so se bivanja v hišah, ki so v najboljšem slučaju ohranile samo še golo zidovje. Vso svojo opremo morajo nositi same s seboj. Naučile so se kuhanja na prostem; zanetiti ogenj z najrazličnejšim gorivom.

Izbrali so popolnoma zdrava dekleta, ki ne smejo biti mlajša od 21 let. Naučile so se kampiranja na prostem tudi v najhujšem mrazu. Šolanje je trajalo eno polno leto. Naučile so se spoznavanja narodnih posebnosti Slovencev, Srbov in Hrvatov. Poznajo glavne momente v zgodovini vseh treh narodov. Poznajo kulturne in civilizatorčne posebnosti Jugoslavije mogoče bolj, kakor marsikateri diplomat. Za Slovenijo so se v prvi vrsti javile Škotinje—hribovke. Znajo tudi govoriti po naše.

Mislite tudi tam na podobno organiziranje naših ljudi. Potrebe bodo ogromne.

(Viator)

VOJNA V SLIKAH

Prva vrsta, z leve proti desni : WINSTON CHURCHILL V CAENU. G.Churchill je v spremstvu generalov Montgomery in Dempsey obiskal Caen. Predsednik Churchill v živahnem razgovoru z vdorniki. NORMAN-DIJA V DEŽJU : Veliki nalivi so spremenili normandijska letališča v težko dostopne mlake. Kljub temu je bilo zavezniško letalstvo stalno na delu. Druga vrsta, z levo proti desni : INŽENIRCI OSME ARMADJE POMAGAJO. Na področju Arezza so čete osme armade obšle sovražne postojanke po gorskih poteh. Pri tem so jim inženirci uspešno pomagali. METALCI MIN NA LAŠKEM BOJIŠČU. Angleški pešak v zavaraneni postojanki obsipa sovražnika z bombami. Tretja vrsta, z leve proti desni : A.T.S. V SLUŽBI PROTI LETEČIM BOMBAM. Dekleta A.T.S. opravljajo službo pri merilnih napravah protiletalskega topništva, ki obdeluje nemške letече bombe. ANGLEŽI IN GRKI V EGEJSKEM MORJU. Komandosi pri zagrizku.

BAILEY-JEVI MOSTOVI

Sedanja vojna je totalna vojna, to se pravi vojna, ki zapuša za seboj popolna razdejanja in ki ne obsega samo bojišča, pač pa tudi vse državno ozemlje. Sedanji množestveni umiki nemških armad na vseh bojiščih so razdejanja — v kolikor je čas dopuščal — samo še pomnožili. Pri rednih umikih razstreljujejo Nemci vsak most, vsako bry, vsak vijadukt, nadvoz ali podvoz, vsako cestno vzpetino, ovinek, križišče itd. Prav povsod polagajo mine, da bi nasprotniku onemogočili zasledovanje.

Prav posebno velike težave so se pokazale zavezniškim četam v abesinskem pohodu. Abesinija je preprežena z mogočnimi hudourniki in tudi stalnimi rekami. Ostro zarezane doline zahtevajo tudi po več sto metrov dolge mostove. Za časa petletne italijanske pustolovščine v Abesiniji, so Italijani zgradili odlično strategično cestno omrežje, ki je zahtevalo mnogo mostovnih konstrukcij najrazličnejših vrst. Pri svojem naglem umiku so Italijani te mostove največ porušili, pa so jim kljub temu bili zavezniki stalno za petami. Veliko zaslugo za to so imele britanske pionirske čete, ki so z izredno hitrico popravljale in obnavljale mostove.

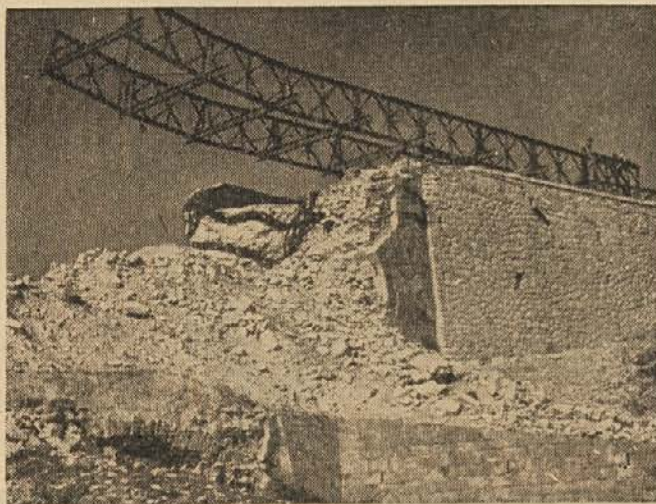
Podobne, če ne še težje so bile razmere napredujoče osme armade v Čirenajki, Tripolitani in Tunisu. Tu so bili v pretežni večini nasprotniki Nemci, zato so tudi razdejanja bila po nemškem modelu. V Siciliji in sedaj v Italiji, posebno pa na francoskem bojišču so problemi cestnega omrežja in mostov gotovo najvažnejši pripomoček k uspehu.

Bailey-jev most je ena izmed najvažnejših iznajdb v tej vojni. Je to orožje, ki je marsikdaj in marsikje odločilo zavezniško zmago. General Montgomery je nekoč dejal: "To je najboljša iznajdba svoje vrste in stori vse, kar želimo. Kamorkoli se bomo v Evropi usmerili, povsod bo Bailey-jev most naš zvesti spremljevalec."

Bailey-jev most se je porodil o priliki neke daljše voznje, ki jo je napravil Donald Bailey z nekim brit. pionirskim častnikom. Po obširnem in zelo zanimivem področju sta oba gospoda prav živahno razpravljala o številnih težkočah, ki jih prizadevajo gradnje in popravila mostov. Že v prejšnjih vojnah so se vojaški inženirji trudili, da bi izdelali konstrukcije, ki bi jih bilo mogoče v najkrajšem času s čim manjšim trudom postaviti. Pontonski mostovi so bili znani že starim klasičnim vojsčakom. Nove moderne prometne zveze, železnice in ceste, pa so zahtevale čisto nove tehnične zamisli. Sedanja vojna je vojna motorizacije in hitrosti. Hitro napredovanje pa je mogoče le, če funkcionira tudi prometno omrežje. V tem so se prav posebno izkazali Rusi, o čemer smo že večkrat v "Bazovici" govorili.

Vsa ta vprašanja sta pretresala g. Donald Bailey in njegov spremljevalec. Donald Bailey je naenkrat sprožil svoje zamisli in že prav kmalu so napravili prvi poizkus. Kakor je to že navada pri takih stvareh so bile potrebne seveda mnoge izpopolnitve in končno se je Bailey-jeva zamisel izkazala za izredno praktično in učinkovito.

Bailey-jeva mostovna oprema ima celo vrsto izmenjevalnih delov, ki jih proizvajajo tako na Angleškem kakor tudi v Združenih državah. Standar-

NEMŠKO RAZDEJANJE

dizirane velikosti mostov so sestavljene iz po 3 metre dolgih kosov. Vsak kos ima 17 sestavnih delov, 9 delov pa služi za temelj. Posamezne dele vežejo med seboj s posebnimi jeklenimi spojki, tako da je celotno delo prav za prav montažno delo. Pionirji montirajo most bodisi na samih delih razdejanega mostišča ali pa na pontonih. Včasih pa je potrebna montaža izven neposrednega mostovnega območja. V tem slučaju mostovni del sestavijo na posebnih valjih, s pomočjo katerih potem mostovne dele medsebojno vežejo. Če en sam obok ne zadostuje, da bi se zadelala nastala luknja, postavijo še drugega, ki ga s prvim medsebojno povežejo. Na isti način postopajo, če so potrebni nadaljnji oboki.

Največji do sedaj postavljen Bailey-jev most je 300 metrov dolga mostovna konstrukcija čez reko Sangro. Bailey-jevih mostov je še vedno vse polno postavljenih po Tuniziji in Alžiru, po Siciliji in južni Italiji. Polagoma jih zamenjujejo stalne konstrukcije, ki jih postavljajo civilne oblasti na osvobojenih ozemljih.

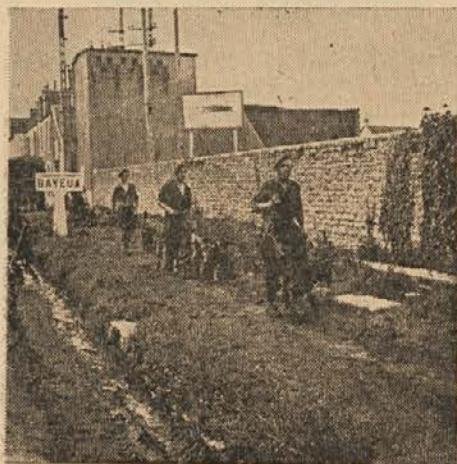

ZAVEZNIŠKA OBNOVA

PASJI POGON ZA MINAMI

L-1939, za časa takozvane "čudne vojne" na Francoskem so prišli častniki francoskega generalštaba na misel, da bi mogli biti prašiči koristni ne samo na ražnju, v kotlu ali pa v ponvi, pač pa tudi še drugače. V takratni "čudni vojni" naj bi bili prašiči prva udarna sila proti nemškim postojankam. Kakor danes, tako je bilo zemljišče tudi takrat pred sovražnikovimi postojankami posejano z minami.

Posebni detektorskih naprav, kakor jih uporabljajo danes, takrat še niso poznali. Zato so mislili, da bi bilo koristno, če bi nagnali nekaj sto prašičev pred nemške postojanke, ki bi - po svoji prirojeni navadi - razrili zemljo in s tem sprožili mine. Kako se je ta prašičji podvig posrečil, bomo najbrže zvedeli šele po končani vojni. Gotovo je, da so imeli francoski vojaki, najbrže pa tudi nemški takrat, vsak dan kolone. To jim gotovo ni bilo neprijetno.

Mine so v tej vojni izredno važno orožje. Uporabljajo jih za obrambo proti ljudem, vozilom in tankom. Samo za časa afriških operacij so jih zavezniki nabrali nekaj sto tisoč, ravno toliko pa so jih tudi uničili. Z minami so bili posebno širokogrudni Nemci in postavljali so jih celo pod lastne ranjence, da bi eksplodirale v slučaju, če bi se tem ranjencem približali zavezniški bolničarji. Po hišah so jih postavljali za vrata, vezali na kljuge, postavljali jih v stenske ure, v žimnice, stranišča, vodovodne naprave itd. Nemška ubijalna fantazija je bila tako rekoč neizčrpna.

V prvih letih vojne so Britanci iznašli posebne elektro-detektorske naprave, s pomočjo katerih so iskali in tudi našli kovinaste mine. Posebni oddelki saperjev so čistili na ta način minska polja in jamčili za varnost prehodov. V zadnjem času pa so Nemci pričeli izdelovati nekovinaste mine, ki jih seveda detektor ne more poiskati. Angleži pa so tudi za to novo orožje našli učinkovito sredstvo.

Angleški psi, ki so zlasti kot lovski psi znani po vsem svetu, so stopili v vojaško službo. Psi, ki so bili še pred kratkim ljubljenci britanskih domačij, so danes aktivni bojevniki na Francoskem. So to specializirani minski lovci in njihova naloga je, da pokažejo mesta, kamor so umikajoči se Nemci zagrebli številne in najraznovrstnejše mine. Pasja gonja za minami je uspešnejša od zamotanih elek-

tričnih naprav, ker se ne omejuje - kakor smo že dejali - na zgolj kovinaste mine.

Pasji lovci za minami morajo biti seveda primerno izurjeni. Njihovo šolanje traja štiri mesece. Učijo jih tako, da jim poleg neučinkovite mine postavijo košček mesa. V začetku so seveda velike težave s psi. Angleži pa so mobilizirali vse številne pasje dreserje, ki so na Angleškem priljubljeni in tudi

dobičkanosni poklic. Ti dreserji urijo v mirnih časih lovske pse, posebno takozvane "formače". Sedaj so pouk prilagodili vojnim potrebam.

Vsak pes ima seveda svojega lastnega vodnika, ki svojega varovanca pri vsaki najdbi mine obdari s koščkom mesa in ga na ta način vzpodbuja k nadaljnemu iskanju.

Pod ugodnimi okoliščinami očistijo psi 5 metrov široko cesto v dolžini 70 metrov z dvajsetimi psi v teku pol ure časa. Saperji najprej z detektorji preiščejo površno del cestišča in ga ogradijo z belimi trakovi. Nato sledijo psi in čistijo cesto. Ko je pes pokazal mesto, kjer leži mina, jo saperji izkopljejo.

Že v prvi svetovni vojni so psi v mnogem koristili vojaku. Iskali so ranjence, "rekognoscirali" sovražne patrole, zavajali sovražnika itd. V tej vojni so se posebno dobro izkazali v arktičnih bojiščih, kjer so bili v gotovih letnih časih edino mogoča vprežna živalska sila. Mnogi psi so bili v prejšnji vojni odlikovani in tudi v sedanji bo gotovo nekaj takih "junakov."

Tudi narodnim bojevnikom v Jugoslaviji so psi storili mnogo uslug, kakor pripovedujejo veterani, ki so pred časom prispeli na Srednji vzhod. V mnogih slučajih so psi že od daleč zavohali približevanje nemških in izdajalskih ogleduhov in s tem opozorili osvobodilno mrtvo stražo na pretečo nevarnost. V mnogih slučajih so se psi zagnali sami na oboroženega sovražnika in na ta način alarmirali vso okolico.

Tudi sovražnik je operiral s psi. Posebni specialisti za to so bili Lahji, ki si niso upali v gozd za našimi hostarji, pač pa pošiljali pse. V obrambi so bili tudi proti temu orožju naši zelo iznajdljivi. O takih in številnih drugih junaških dogodivščinah pa bo govorila kasnejša slovenska zgodovina.

BASIC ENGLISH

21. INVENTION

Things

belief (feeling)	nerve	heart	normal-strange
comfort	hope	regret	horn
disgust	humour	sense	insect
doubt	impulse	shame	reaction
fear	interest	balance	shock

Qualities

Other Words :

amusement, approval, desire, hate, hearing, love, pain, pleasure, respect, smell, surprise, taste, touch; rare(e); art, colour, harmony, heat, religion, sound; agreement (e), attraction(e).

22. FEELING

Fear sometimes makes us do very surprising things. One night the nerve of one of my teeth was giving me a feeling of pain, and it was certain that I would not be able to go to sleep till the pain was stopped. But I had nothing in the house which would be of use, and the only way of getting anything was by going to the house of a friend. The distance was not long, but the road went through a wood, and there was a story going about that a strange animal with a great horn had been seen there some days earlier.

I had no belief that there was such an animal, and no doubt that I would be quite safe in the wood, and I made a start without any fear. But before I had gone very far a strange sound came to my ears. It was not like the normal cry of any animal of which I had experience, and it gave me a shock. My reason was quite certain that there was no danger, but I was not as happy as I had been before. I even had an impulse to go back, but shame and the hope of stopping the pain in my tooth kept me from doing so, though not from having a feeling of regret that I had come.

I went forward more quickly, with every sense awake. The touch of an insect on my face was enough to send a cold feeling down my back. Suddenly a second cry came, much nearer than the first. This time my reaction was to make a complete stop. My heart seemed to come into my throat and my feet to be fixed to the earth. A minute later I was going back as quickly as my legs would take me.

The wood was dark, and after only two or three steps my foot came up against a stone, and the loss of my balance made me have a sudden fall. My head came against a tree, and I had no knowledge of anything for some minutes.

When I was conscious again, my first feeling was a pain in my head. Then my fear came back and I got on my feet. But before I had taken a step, a sound came which sent all fear from me. It was the strange sound again, but this time it was clearly over my head, and there was no doubt that it was the cry of a night bird.

With a look of disgust at my trousers covered with wet earth, I went forward again. I was angry

because I had not had more sense, but when I got to the house of my friend, and was giving an account of my experience in comfort before a bright fire, amusement took the place of my bad humour. Everyone took a great interest in my story, and when they were certain that no serious damage had been done by my fall, they had a good laugh about it.

QUESTIONS

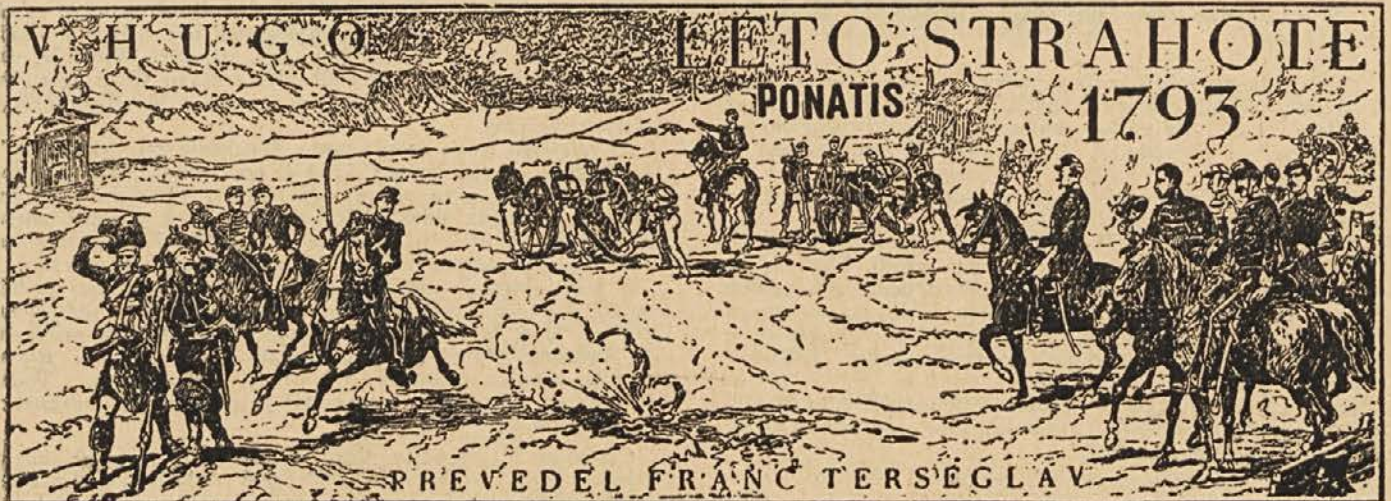
1. What did the man in this story go to the house of his friend for?
2. What was said to have been seen in the wood?
3. Why did he have no fear at the start?
4. Why did the sound which came to his ears give him a shock?
5. What kept him from going back?
6. What sent a cold feeling down his back?
7. What was his reaction to the second cry?
8. What made him have a fall?
9. What was his feeling when he saw his dirty trousers?
10. What were the feelings of his friends when he gave them an account of his experience?

ANSWERS

1. Something for stopping the pain in (the nerve of) his tooth.
2. A strange animal with a great horn.
3. Because he had no belief that there was such an animal.
4. Because it was not like the normal cry of any animal of which he had had experience.
5. Shame and the hope of stopping the pain in his tooth.
6. The touch of an insect on his face.
7. He made a complete stop.
8. The loss of his balance when his foot came up against a stone.
9. Disgust.
10. Interest and amusement.

SLOVENSKIM ROJAKOM IN ROJAKINJAM V EGIPTU

Na 15.strani današnje številke prinašamo osnutek prijavnice za prostovoljno sodelovanje naših ljudi pri obnovi Jugoslavije. Pripominjamo, da glede tega sodelovanja še ni nobenih uradnih odločitev. Naš namen je samo, da zberemo vse potrebne podatke, da bi mogli z njimi postreči merodajnim, kadar bo stvar aktualna. S tem smo obenem tudi odgovorili na številna vprašanja glede U.N.R.R.A.-e. UNRRA je mednarodna organizacija, ki bo tesno sodelovala z našo nacionalno Obnovo, zato morajo biti naše moči v prvi vrsti posvečene nacionalni ustanovi. Pri Obnovi bodo potrebne prav vse narodne sile. Kdor je fizično še krepak in kdor si je v življenju pridobil kakršne koli spretnosti in sposobnosti, bo lahko pomagal svoji domovini in se s tem oddolžil vsaj deloma za vse tiste napore in žrtve, ki so jih narodni bojovníki doma s takim požrtvovanjem in junaštvom v tej vojni položili na oltar domovine.

TRETJA KNJIGA — MATI

TRETJI DEL — VANDEJA

PRED NEIZOGIBNIM KONCEM

Medtem ko so se republikanci v prvem nadstropju posvetovali, so se kmetje v drugem zabarikadirali. Kdor zmaga, od veselja nori; kdor je poražen, od onemoglega srda besni. Med obema nadstropjema se je pripravljala divji spopad. Spodaj so se udajali nadi na neizbežno končno zmago, zgoraj je vladal obup, ki je hujši od upanja. Bil je to hladen, premišljen, strahovit obup. Prva in zadnja skrb oblegancev je bila, da zastavijo vhod. Zapreti vrata ni imelo smisla, boljše je bilo zastaviti stopnice, kajti v takih položajih ima ovira, za katero ima človek razgled in lahko mirno strelja, prednost pred zaprtimi vratmi. Prostor je razsvetljevala baklja, ki jo je bil vtaknil Imanus zraven niti zažigalke. Pri zidu nasproti vhodu je bila velika težka skrinja iz hrastovine, v katere so, preden so iznašli omare s predali, spravljali obleko in perilo. To debelo skrinjo so zavlekli obleganci do vhoda v stopnišče; bila je tako velika, da je odprtino popolnoma zamašila: le gori pod svodom je ostala ozka odprtina, da je mogel splezati skozi komaj en mož — kot nalašč za kmete, da so mogli posekati enega vojaka za drugim. Bilo je sploh veliko vprašanje, dali bi se upal kdo tu skozi. Zdaj ko so vhod zaprli, so se možje vsedli, da si nekoliko odpočijejo. Začeli so šteti, koliko jih je še ostalo. Od devetnajstih vojakov je bilo živih še deset, med njimi Imanus. Razen marquisa Lantenaca in Imanusa so bili vsi ranjeni, toda še vsi sveži, kajti v taki borbi ostane človek čvrsto pokonci, ako rana ni smrtna. Ranjeni so bili Chatenay, ki so mu rekali Robi, potem Guinoiseau, Hoisnard Zlata veja, Brind'Amour in Grand-Francoeur bivši župnik. Ostali so bili vsi mrtvi. Streliva ni bilo več, nabojnjače so bile skoro izpraznjene. Šteli so patrone. Koliko streliv so še imeli? Samo štiri vseh sedem skupaj!

Bil je prišel trenutek, ko jim ni preostalo drugega ko umreti; stali so na skrajnem robu strašnega brezdnja. Medtem se je naskok spet pričel; predvarno, toda tem bolj gotovo. Obleganci so slišali, kako so oblegovalci s puškinimi kopiti preiskovali stopnico za stopnico. Zbežati je bilo nemogoče. Kam neki? Skozi biblioteko? Tam na visoki planoti je režalo šest topovskih žrel, zraven njih kanonirji z zažigalnici v roki. V najzgornejše nadstropje? Čemu? Tam je bil izhod samo na pločnik stolpa, odkoder se je bilo mogoče samo vreči v prepad. Bili so neizbežno zaprti v okroglem zidovju, ki jih je obenem ščitilo in izročalo smrti. Ne da bi bili ujeti, so bili ujetniki.

Zdajci se je oglasil marquis:

"Prijetelji, konec je tu." Nato je po malem premoru dejal: "Grand-Francoeur postane spet častiti oče Turmeau."

Vsi so pokleknili, rožni venec v roki. Udarci puškinih kopit so se čedaljebolj bližali. Grand-Francoeur, ki je bil oblit s krvjo — kajti krogla mu je bila oplazila glavo in vso kožo odtrgala — je dvignil v desnici razpelo. Marquis, ki je bil na dnu svojega srca nekoliko brezveren, kakor vsi aristokrati one dobe, je tudi pokleknil.

"Vsak naj se naglas izpove svojih grehov," je dejal Grand-Francoeur. "Govorite, milostivi gospod!"

"Jaz sem ubijal," je odgovoril marquis.

"Jaz sem ubijal," je dejal Hoisnard.

"Jaz sem ubijal," je priznal Brin-d'Amour.

"Jaz sem ubijal," je dejal Chatenay.

"Jaz sem ubijal," se je obtožil Imanus.

In še druge manjše grehe so povedali kmetje.

Grand-Francoeur je slovesno izpregovoril: "Ego vos absolvo a peccatis vestris in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen."

"Amen," so povzeli kmetje.

Že so udarjala kopita z vso silo po hrastovi škrinji, ki je zapirala vhod.

"Mislite samo na Boga," je dejal duhovnik, "na zemlji nimamo ničesar več iskati."

"Res je," je potrdil marquis, "mi smo že v grobu."

NEPRIČAKOVANI REŠITELJ

Kmetje so sklonili glave in se trkali na prsi. Samo marquis in duhovnik sta stala pokoncu. Medtem ko so kmetje in duhovnik molili, je marquis nekaj mrko premišljeval. Skrinja je turbno bobnela od udarcev kopit, Naenkrat se je začul za molečimi možmi živ in svež glas:

"Ali vam nisem rekel, milostivi gospod?"

Vse glave so se začudene obrnile.

V zidu se je bila napravila odprtina.

Kamen, ki se je popolnoma prilegal k drugim, ni pa bil z malto pritrjen, je imel dva tečaja, enega gori, drugega doli, okoli katerih ga je bil nekdo zasukal tako, da sta nastali dve špranji, ena na desni, druga na levi strani kamna, ravno toliko široki, da je mogel smukniti skozi šlovek. Za tema špranjama so držale navzdol zavojne stopnice, v odprtini pa se je pojavil človeški obraz.

Marquis je moža spoznal.

"Halmalo?" je vzkliknil.

"Jaz, milostivi gospod. Vi vidite, da so res na svetu kamni, ki se dajo okoli sebe zasukati, in da je od tu izhod. Prihajam ravno prav, toda požurite se! V desetih minutah smo sredi gozda."

"Bogu hvala!" je dejal duhovnik.

"Rešite se, milostivi gospod," so zaklicali vsi v en glas.

"Ne, vi," je zaukazal marquis.

"Ne, vi," je vzkliknil župnik Turmeau.

"Konec besedi!" je odločno in strogo dejal marquis. "Le ne nobene velikodušnosti. Za to nimamo zdaj časa. Vi ste ranjeni in jaz vam zaukažem, da živite in zbežite. Hitro! Zahvaljujem te, Halmalo."

"Gospod marquis," je dejal duhovnik, ali naj se res ločimo?" "Seveda — ko dospemo namreč doli. Bežati je treba vedno posamič."

"Ali določite kakšno zbirališče?"

"Se razume — v jasi Pierre-Gauvain. Ali veste zanjo?"

"Kako ne?" so vsi pritrdili.

"Jutri opoldne sem tam; vsi, ki lahko še hodite, se zberite tam."

"Sigurno!"

"Potem bomo začeli vojsko iznova," je dejal marquis.

Medtem je bil Halmalo zapazil, da se kamen ni dal več zasukati nazaj. "Milostivi gospod," je rekel, "požurimo se, kamen se ne premakne. Odprl sem zid, zapreti ga pa ne morem."

Kamen je bil v resnici običaj v svoji zapornici in se na noben način ni dal več zasukati.

"Milostivi gospod," je Halmalo govoril dalje "jaz sem upal, da bomo lahko modrim pot popolnoma zaprli. Ko bi bili vdrli v dvorano, ne bi bili našli ničesar, nedoumevaajoč, kako in kam smo mogli izginiti kakor kafra. Zdaj pa se nam je kamen izneveril. Sovražnik bo seveda odprtino zapazil in jo ubral za nami. Zato vsaj ne izgubimo minute. Hitro po stopnicah doli!"

Imanus je položil roko Halmalu na ramo. "Koliko časa je treba, tovariš, da skozi ta hodnik dospemo v gozd tako daleč, da bomo popolnoma varni?"

"Saj ni nihče težko ranjen?" je vprašal Halmalo.

"Nobeden."

"Potem smo v četrte ure v gozdu."

"Če torej" — tako je nadaljeval Imanus — "sovražnik šele čez četrte ure vdre semkaj noter..."

"Potem nas lahko zasleduje, dohitel pa nas ne bo."

"Toda, sovražnik bo v petih minutah tukaj," je dejal marquis, "delj se mu stara skrinja ne bo mogla upirati. Še par zamahljavajev s kopiti in se bo razklala. Četrte ure! Kdo pa bo sovražnika zadržal četrte ure?"

"Jaz," je odgovoril Imanus.

"Ti, Gouge-le-Bruant?"

"Da, milostivi gospod! Le poslušajte. Od šest tovarišev je pet ranjenih. Meni pa krogla niti kože niso opraskale."

"Tudi meni ne," je rekel marquis.

"Vi ste poveljnik, milostivi gospod, jaz sem pa samo vojak. To je razlika." Obrnjen h kmetom, pa je nadaljeval: "Tovariši, treba je sovražnika zadržati, da ne bo mogel takoj za nami. Poslušajte me tedaj. Jaz sem še popolnoma pri moči in nisem izgubil niti kapljice krvi; ker nisem ranjen, bom zdržal delj nego kdorkoli drugi. Zato bežite, pustite mi pa vaše orožje. Dobro ga bom rabil in mislim, da bom dal sovražniku opravka najmanj pol ure. Koliko samokresov je nabasanih?"

"Štirje."

"Položite jih na tla."

Storili so tako.

"Tako. Jaz ostanem. Imam se s sovražnikom veliko pogovoriti. Vi pa glejte, da izginete čimprej."

V takih trenutkih ljudje ne delajo veliko ceremonij. Komaj da je vsak Imanusu naglo stisnil roko.

"Upam, da se skoro vidimo," je dejal marquis.

"Ne, milostivi gospod; upam, da ne. Mi se ne bomo skoro videli, ker me čaka skora smrt."

Vsi so drug za drugim odšli po stopnicah; zadnji so bili ranjenci. Medtem je marquis, ki je ostal zadnji, potegnul iz žepa svinčnik in zapisal na kamen, ki se ni dal več sukati ter puščal prehod prost, par besedi.

"Hitro, milostivi gospod," je opominjal Halmalo. In izginil je v zavojšču. Marquis mu je zdaj hitro sledil in Imanus je ostal gori sam.

NEIZPROSEN DO KONCA

Na kamnitih opločnikih so ležale štiri nabasane pištole. Imanus je vzel v vsako roko eno. Potem se je od strani splazil proti vhodu, ki je bil zadelan s skrinjo.

Napadalci so se očitno bali kakšnega presenečenja, kakršnega čina obupanosti, ki večkrat prinaša pogin zmagovalcem in premaganim. Kakor je prvi napad bil nagel in silovit, tako je bil drugi previden. Republikanci skrinje ali niso mogli ali pa niso hoteli prebiti, ampak so samo prevrtali vanjo z bajoneti nekaj odprtih, skozi katere so si mogli dvorano ogledati, preden bi vdrli vanjo.

Skozi luknjo je zazijal v dvorano blesk svetilk; za eno izmed odprtih je zapazil Imanus oko. Nameril je vanj pištolo in sporožil. Na svojo radost je začel strahovit krik: krogla je bila vojaku predrta oko in možgane in nesrečnež se je skotalil vznak po stopnicah. Spodnji del skrinje so bili oblegovalci na dveh mestih močno pretokkli ter vrezali vanjo dve široki špranji, ki sta služili kot strelnici. Skozi eno od teh je Imanus hitro vtaknil roko in izstrelil v napadalce kroglo iz druge pištole. Najbrže je krogla odletela od zidu, kajti čulo se je več krikov, kakor da bi bili ranjeni ali ubiti trije ali štirje; na stopnicah je nastal velik hrušč, iz katerega

je bilo sklepati, da so se napadalci umaknili. Imanus je vrigel izstreljeni pištoli stran in zagrabil ostali dve; držeč v vsaki pesti po eno, je prežal za špranjama skrinje. Videl je, da so se republikanci res umaknili. Na treh ali štirih zgornjih stopnicah, ki so se še videle, se je vilo v bolečinah nekaj smrtno ranjenih.

"Hvalabogu," si je dejal Imanus, "pridobili smo nekaj časa."

Zdajci je zapazil človeka, ki se je po trebuhu plazil gori po stopnicah. Obenem se je bolj doli za srednjim stebrom zavojnic pokazala glava vojščaka. Imanus je pomeril nanjo in ustrelil. Krik — in vojak se je zgrudil. Zdaj je Imanus zadnjo pištolo, ki mu je še ostala, vzel iz leve roke v desno.

V istem hipu je začutil grozovito bolečino in zdaj je bil on, ki je izpustil nečloveški krik. Sabla je rila po njegovem drobu. Mož, ki se je bil po stopnicah po trebuhu priplazil do skrinjine špranje, mu je bil porinil v trebuh sablo. Rana je bila strašna, trebuh je bil počez ves razparan. Toda Imanus se ni zgrudil; le zaškrtal je z zobmi in zagrohal: "Tudi dobro!"

Potem se je omahujoč plazil do baklje, ki je gorela blizu železnih vrat, jo snel in, zadržujoč z levico izstopajoča čreva, z desnico zažgal nažveplano zažigalno nit, ki je vzplapolala. Nato je bakljo spustil, da je gorela dalje na kamnitih tleh. On sam pa je zopet legel nazaj na mesto, kjer je ležal samokres, ki ga je bil izpustil, ko mu je bil neznani vojak zapičil v telo sablo, ter ga stisnil v pest. In vnovič se je pobral, da že umirajoč, razpihne tlečo zažigalko. Ta je naglo gorela dalje, pod železnimi vratmi, v smeri proti gradiču na mostu. Ko je Imanus videl, da je njegovo delo uspelo, se je nasmešnil. Malo poprej še junak, je bil zdaj zločinec, toda bil je na svoj zločin bolj ponosen ko na svojo hrabrost. "Za pomnil me bodo," je mrmral, nad njihovimi malčki sem maščeval našega malega kralja v Templu."

V tem hipu je nekaj neznansko zatreskalo: skrinja se je preobrnila in v sobano je butnil mož z golo sablo.

"Jaz sem, Radoub. Kdo si še želi batin? Jaz sem pripravljen. Enemu sem že preparal trebuh, zdaj pridete na vrsto še ostali. Naj mi kdo sledi ali ne, meni je veseno. Koliko vas je?"

Radoub je bil v resnici sam. Po krvoprelitju, ki ga je bil napravil na stopnišču Imanus, je Gauvain, ki se je bal kakšne skrivne mine, pozval vse moštvo nazaj in se posvetoval s Cimourdainom.

V temi, ki jo je ugašajoča baklja komaj razsvetljevala, je Radoub ponovil svoje vprašanje: "Jaz sem sam. Koliko pa je vas?" Ker je vse ostalo tiho, je stopil korak naprej. Zdajci je baklja zopet vzplamtela kakor vsaka luč, preden umre in soba se je za trenutek jarko razsvetlila. "Nikogar!" je vzkliknil presenečeni Radoub. Naenkrat je zapazil nasproti sebi obrnjeni kamen, špranjo v steni in zavojne stopnice. "Aha! Razumem! Tički so ušli. Pridite, tovariši; vsi gori! Podurhali so jo, izginili so ko kafra, še duha ni za njimi. Ta trapasti stolp je počen ko star lonec. Čez to luknjo so se splazile te beštje. Kako naj premagamo Angleže, Bretonce in vso sodrgo, če nam delajo take norčije? Sam hudič je na njihovi strani. Vse prazno ko v preluknjanim žaklju."

Zdajci je počil strel; krogla je oplazila Radouba po laktu in se zapičila v steno.

"Glej ga hudiča, eden je pa le tu! Kdo pa je bil tako prijazen, da me je počastil s salutom?"

Radoub je zapazil v polmetri Imanusa. "Hvalabogu, vsaj enega imam. Drugi so se poslovlili, ti mi pa ne uideš."

"Meniš?" je odgovoril Imanus.

Radoub, ki sicer ni prišel izlepa v zadrego, se je nekoliko zdrznil. "Kdo si ti pravzaprav?"

"Eden, ki se leže na tleh smeje onim, ki stoje pokonci."

"In kaj imaš v desnici?"

"Samokres."

"In v levici?"

"Svoja čreva."

"Ti si moj ujetnik!"

"Hudo se motiš."

In nagnjen nad zažigalko, ki jo je še enkrat s predzadnjim dihom svoje duše razpihal, je umrl.

Par trenutkov na to so stali v dvorani Gauvain, Cimourdain in ostali. Vsi so strmeli v luknjo v zidu. Preiskali so vse kote in zavojne stopnice. Dognali so, da se iztekajo v globel. Royalisti so utekli — o tem ni bilo dvoma. Tresli so Imanusa, toda ta je bil enkrat za vselej mrtev. Gauvain je natančneje preiskoval vrtljivi kamen. Bil je v mladosti slišal o njem, pa je mislil, da je to le pravljica. Zdaj je zapazil, da je bilo nekaj na njem s svinčnikom napisano.

(Dalje prihodnjč)

JUNAŠTVO "MURMANSKIH MOŽ"

(Od posebnega poročevalca)

Pomoč, ki jo zavezniki nudijo Sovjetski zvezi, prihaja v deželo po najrazličnejših poteh. Naša skica te smeri prav nazorno pojasnjuje. Zelo važna je severno atlantska pot, ki vodi iz Anglije v Murmansk in o kateri govori zgodba našega posebnega poročevalca, ki je bil prvi častnik na ladji "Empire Bard," v svojem zasebnem poklicu pa je jetniški paznik.

Imenovali so jih "murmanski možje." Bilo jih je 43; posadka 3.000-tonske trgovske ladje, ki je skozi polnih šest mesecev ob vsakem trenutku lahko pričakovala gotovo smrt.

Tristo krat v štirih mesecih so jih napadli nemški letalci v samem murmanskem pristanišču. Murmanski možje pa se niso udali, saj je bila njihova ladja za iztovorjevanje angleških in ameriških tankov, letal in vozil neobhodno potrebna.

Njihova zgodba pričanja pred dvema letoma v mesecu marcu. Takrat so z ladjo "Empire Bard" v veliki spremljavi pluli proti ruski zemlji. Kljub velikim nezgodam med potjo niso takrat niti slutili, da jih najtežje preizkušnje čakajo prav za prav šele, ko bodo svoj cilj dosegli.

Gospodar ladje je bil kapitan H.R. Saalmaans iz Liverpoola. Med posadko je imel tudi osem topničarjev. Vožnja skozi Severno Ledeno morje je bila dovolj nevarna. Krdela podmornic in strmoglavcev so jih neprenehoma napadala. Enkrat je morala "Empire Bard" obrniti nazaj, ker so jo ledene gore občutno poškodovale. Kljub temu je pot nadaljevala, čeravno so ji nemški letalci s strojnimi in lahkiimi bombami poškodovali krov. Ranjen pa ni bil nihče.

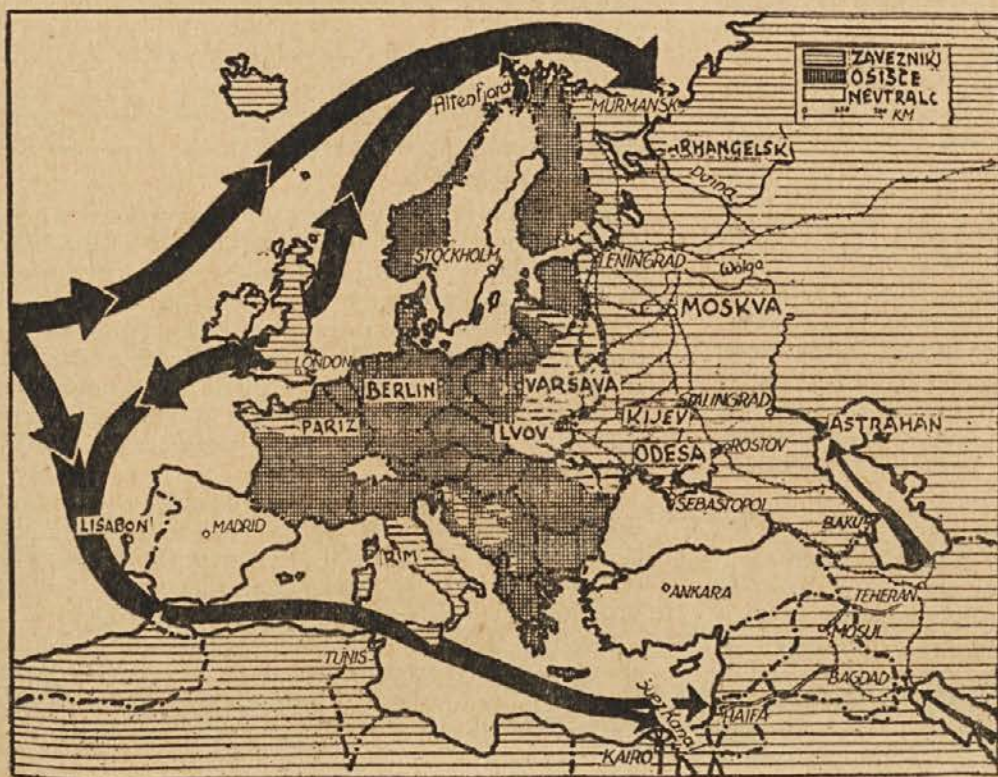
6.maja so prispeli v Murmansk. Posadka je bila močno izdelana po dolgi poti, ali ko so se vsidrili, so prejeli nujno povelje. Žerjavi na pomolih so bili od nemških bombnikov vsi razdejani. Drugih dvigal ni bilo mogoče dobiti, da bi iztovorili težke tanke in motorna vozila. "Empire Bard" je bila opremljena z močnim gibljivim žerjavom in so jo zato izbrali za izkrcavanje težkega vojnega gradiva. V luko je prihajalo na sto tovornih ladij, ki so se morale čimprej znebiti svojega dragocenega tovora.

Murmanski možje so izpraznili svojo ladjo, nato pa se popolnoma posvetili izkrcevalni službi kot gibljivo dvigalo števil. Za murmanske možje ni bilo odmora. V prvih šestnajstih dneh so se prekladali k 37 ladjam in pri vseh izkrcali tovore. Medtem pa so jih ponoči in podnevi stalno nadlegovali nemški bombniki. Posadka je imela 12 ur dela, 12 ur pa počitka. Ali počitek je bil zelo problematičen, ker so jih prvi vsakem napadu alarmirali.

1.junija je dospela nova spremljava v pristanišče. Nemci so dvakrat zadeli "Empire Bard," vendar je posadka brez tuje pomoči naprave zopet popravila. Medtem ko se je spremljava mudila v pristanišču je morala "Empire Bard" 25 krat menjati svoj prostor.

Samo dva mornarja sta resno zbolela na živčnem pretresu in odšla v bolnišnico. Njihovi tovariši pa so z delom nadaljevali - eni so izkrcovali - drugi so se borili proti nemškemu napadalcu.

Ko je končno posadka "Empire Bard-a" prejela povelje, da zapusti murmansko pristanišče, je imela za seboj 275 letalskih napadov. Pred svojim odhodom je moštvo opravilo še eno koristno delo. Neka ladja, ki so jo Nemci v polno zadeli, se je potopila.

S spretnim manevriranjem dvigal se je posadki posrečilo rešiti iz morske gladine dva težka tanka. — V avgustu je kapitan Saalmaans dobil povelje za odhod. Posadka se je poslovila od izredno prijaznih Rusov, s katerimi so se v dolgi dobi medsebojnega vzajemnega dela, pobratili. Slovo je bilo ob vodki in ruskih kolačih, kavjarju in škotskem viskiju izredno pri srčno. Na povratku so bili torpedirani in dva mornarja pri tem izgubila življenje. "Empire Bard" je še nadalje ostala v Murmansku. Nova posadka je nadaljevala z delom in v teku dvanajstih mesecev izkrcala 27.000 ton vojnega gradiva. Seveda ni manjkalo odlikovanj, ko so stari murmanski možje po dolgi odisejadi prispeli domov — na kratek oddih.

DRAMA PODMORSKO GLADINO

Megla v Severnem morju se je počasi dvigala in odkrila britansko podmornico na gonji za nacističnimi pirati. V dnevniku podmornice so tega dne zapisali: "Plovemo v sredi hudega viharja in vsako opazovanje skozi periskop je nemogoče".

Brez posebnih doživljajev je končno prispela v sovražne vode, kakor je to zahtevalo povelje podmorniškega poveljstva. Ob prvi jutranji zarji je bila podmornica že zopet pod vodo.

Nekaj minut pred zajutrkom je v bližini eksplozirala globočinska bomba. Nobenega dvoma ni bilo več, da je podmornica v neposredni bližini sovražnih pomorskih sil. Kapitan se je odločil, da si vso zadevo ogleda skozi periskop. Zapovedal je s tlačilnimi sesalkami izprazniti balastne posode. Še bližje se je raztreskala druga bomba. Električne varovalke so pregorele. Vsem je bilo jasno, da si sovražnik prizadeva na vse kriplje, da bi uničil podmornico. Kapitan je zaukazal ustaviti stroje in izgledalo je, kakor da bi podmornica zadrževala dihanje za boljše prisluškovanje...

Podmornici ni preostajalo drugega, kakor da mirno ždi 80 metrov pod morsko površino in čaka razvoja bodočih dogodkov. Da bi si podmorničarji pregnali dolge in nestrpne ure, so pričeli staviti za časovne presledke med posameznimi razstrelki. Star podmorničar se je vlekel od skupine do skupine in zapisoval stave.

V naslednjih tridesetih minutah so se eksplozije pomnožile; približno vsaki dve minuti po ena. Počasi so se oddaljevale in končno popolnoma utihlele.

Ko so popoldne sedeli pri čaju, so nenadoma zaslišali čudno prasketanje po zunanem obodu. Prasketanje je povzročala žičasta vrv, s katero so Nemci iskali podmornico. Zelo slabo znamenje! To so bili kremlji smrti, ki je grabila za njimi po temni morski globini. S strahom in skrajno napetostjo so pričakovali nadaljnih trenutkov. Preteči udarci so odmevali po vsem trupu in napolnjevali težko ozračje, kakor da bi nekdo s težko okovanimi gozarji stopal po podmornici. Zgodilo se je, kar so pričakovali. Grozanska eksplozija v neposredni bližini je pretila, da zmelje podmornico in njene hrabre prebivalce. Vse luči so ugasnile, steklovina se je drobila. V grobni tišini, ki je sledila eksploziji, so se oglašali samo drobni piski zraku, ki je uhajal iz naprav za stisnjeni zrak.

Električne žepne svetilke so pokazale vse razdejanje, ki ga je povzročila eksplozija. Oba Diesel stroja sta bila pokvarjena, z njima pa tudi eden izmed električnih motorjev. Iz številnih cevi je sikal zrak. S čim manjšim ropotom so poskušali podmorničarji popraviti luč in za silo pomašiti preluknjane cevi.

Med tem je prvi častnik izdelal svoj načrt. Ko je zaslutil, da se je znočilo, je zbral vse častnike in moštvo ter jim raztolmačil svoj načrt. Tu ostati ne bi imelo nobenega smisla. To bi bila usoda miške v pasti. Če so posode za vodno breme ostale nepoškodovane — o čemer pa je v srcu prav resno dvomil — potem bi poskušali posode s pomočjo tlačilnih sesalk izprazniti in splavati na površino. Ko bi dosegli vodno gladino, bi se pač spustili s sovražnikom v

borbo do zadnjega... Prvi častnik je verjel, da bo podmornica na površini nepremakljiva. Vsi so načrt odobrili. Dobra volja se je vrnila. S humorjem in smehom so podmorničarji nabili torpedne cevi, strojnice in puške. Municijo za topove so skrbno pripravili, da bi imeli vse pri roki. Kot zadnji ukrep je bilo sklenjeno, da posadka pripravi vse za raztrepitev podmornice, če bi se ji ne posrečilo izmuzniti se iz sovražnikovih rok.

V takih zgodbah seveda ne priobčujejo imen. Pri-povedovalec pa skoraj ne more zatajiti imena ladjedelnice, ki je podmornico zgradila. Gotovo je namreč, da bi nihče ne preživel napada, če bi ena sama zakovica ob eksploziji popustila. Samo najboljšje gradivo in najvestnejše delo je pripomoglo, da je podmornica vzdržala tako težko preizkušnjo.

Končno je bilo vse pripravljeno. Vsa posadka je imela v srcih in možganih eno samo misel in eno samo odločitev: zadnjo borbo. Tlačilne sesalke so že delovale in kakor po nekem čudežu se je podmornica pričela počasi dvigati navzgor, dokler se ni pokazala na površini.

Kapitan je zlezal na krov in se zaskrbljeno razgledoval. Bila je jasna noč, morje ni bilo preveč razburkano. Ničesar sumljivega ni opazil. Periskopa ni bilo nikjer, radijska postaja je bila uničena. Zvezna cev je bila zmečkana, kakor da bi se orjakova roka z njo poigrala, stroji so bili pokvarjeni. Podmornica se ni mogla več potopiti. En sam motor je še deloval. Prihodnost posadke gotovo ni bila rožnata.

Z enim motorjem so počasi izginili z nevarnega mesta. Spodaj se je na vse pretege mučil strojni inženir s svojimi pomočniki, da bi zbudil k življenju razdejane stroje. Po treh urah trdega dela je strojni inženir javil, da je stroj na krmi zopet popravljen. Eno uro kasneje so uspešno pognali tudi zadnji stroj. Po zaslugi strojnega inženirja in njegovih spretnih pomočnikov so bili sedaj tako daleč, da se bodo vsaj borili.

Z jutranjo zarjo je tudi telegrafist javil, da se mu je posrečilo popraviti radijski aparat. Prvo brzojavko so poslali posestrimi, ki je patrolirala v bližini. Opozorili so jo na nevarnost. Nato so svoje oporišče zaprosili za pomoč.

Kakor oplužena divja raca se je podmornica premikala dalje. Nenadoma so zapazili, da se jim bliža večje število sovražnih bombnikov. Vsi izčrpani in trudni so se mornarji pripravili na borbo, ki bo za njih — tako so z vso opravičenostjo domnevali — popolnoma brezupna. Bombniki so leteli nekaj milj od njih oddaljeni naprej in izginili. Čez dobro uro so se vrnil. Zopet so pripravili top in porazdelili puške. Sovražnik pa je zopet izginil, verjetno jih niso zapazili.

Klic na pomoč je pognal nekaj rušilcev v Severno morje. Oporišče jim je javilo mesto sestanka. Dosegli so ga ob polnoči. Križarka in nosilec letal sta se pridružila ob zori. Le nekaj ur in močna zaščitna flota jih je vzela pod svoje okrilje.

Kapitan je prejel od svojih sorodnikov pismo, ki mu ga je izročil kapitan križarke. V pismu so pisali: "Ne moremo si niti predstavljati, da je vojna." Kapitan je zmajal z glavo, ga pomečkal in stlačil v žep. Kasneje bo že odgovoril...

TAJNIŠTVU JUGOSLOVANSKEGA ODBORA

KAIRO

5, Manshaet el Mahrani.

Podpisani (a)

Priimek .....

Ime .....

rojen(a) dne .....

pristojnost .....

državljan(ka) .....

po narodnosti .....

po poklicu .....

s šolsko izobrazbo .....

z znanjem teh le jezikov .....

z znanjem posebnih, izvenpoklicnih sposobnosti .....

sem pripravljen(a) z vsemi svojimi silami sodelovati pri obnovi Jugoslavije, posebno bi mogel (mogla)

služiti kot .....

Imam družino : ženo .....

otroke .....

ki stanujejo v .....

Moje zdravstveno stanje je .....

Sedaj stanujem : (točni naslov) .....

Datum .....

(Lastnoročni podpis)

Opombe : Priimke in točna bivališča izpolnite z velikimi tiskanimi črkami. Če bi se prijavilo več članov iste družine, izpolnite za vsakega člana posebno prijavo. Če nimate tiskovine, sestavite prijavo sami po tem le vzorcu. V rubriki "posebne sposobnosti" je mišljeno n.pr. znanje šofiranja, raznih rokodelstev (mizarstvo, zidarstvo, mehanična dela, kuhanje, dečja oskrba itd.) V rubriki "zdravstveno stanje" je potrebno, da navedete morebitne manjše zdravstvene nadloge. V glavnem bo Obnova rabila telesno in duhovno zdrave ljudi. Ko boste prijavo izpolnili, jo iz "Bazovice" izrežite, napišite na kuverto gornji naslov Tajništva Jugoslovenskega odbora, prilepite znamko in oddajte v poštni nabiralnik ! Vsa nadaljnja morebitna pojasnila bomo priobčili v "Bazovici." Vsak prijavljenec naj še nadalje obdrži svoje dosedanje službeno mesto, ker rabimo te prijave za enkrat samo za evidenco. Napravite prijave čim prej ! Kdor hrani številke "Bazovice" in se mu zdi škoda rezati, naj napravi prijavnico sam. Pišite razločno !

Izpod latnika

PO CESTAH V PARIZ (Ilija Ehrenburg)

Znani sovjetski časnikar Ilija Ehrenburg je pod gornjim naslovom napisal v moskovski "Rdeči Zvezdi" članek, ki je posvečen sedanjim borbam na zahodu. Članek pravi med drugim tudi tole :

"Hitler bi rad obdržal Varšavo, pa jo bo izgubil, izgubil bo tudi Pariz.

Naši vojaki se iz srca vesele junaških podvigov zavezniških vojakov. Doba jardov je končana, doba milj je pričela. Zavezniki so se očitno oprijeli ofenzivnih pobud. To razveseljuje vsakega izmed nas. Korakamo sicer po različnih cestah, ali cilj nam je isti : Berlin.

Pisatelj daje polno priznanje junaškim bretonskim ribičem, ki so se kot en mož dvignili proti zavojevalcu. Ravno tako daje pisec vse priznanje francoskim partizanom, ki so zavzeli Quimper, Vannes, Morlaix in se bore za Bordeaux.

"Francozi nimajo niti tankov, niti topništva, ali imajo vso tisto ogromno voljo in zagon, ki je njihovim pradedom 1.1793. omogočil zmago nad koalicijo.

Hitler se maščuje zaradi izgube velikega dela Francije s tem, da mori partizane v imenu terorizma. Dobro vemo, koga Hitler imenuje terorista : obnemogle kmete, nune in otroke. Partizanov pa ne bo uničil. Partizani pač uničujejo Nemce.

Francozi vedo koga je treba zgrabiti. Vesti o razkritjih strašnih zločinov v Lublinu in Beljecu, kjer je bilo na desetisoče Francozov masakriranih, so prispele tudi do pariških predmestij, kjer strelji iz pušk junaških bojevnikov že tržejo oblake nad pariškim mestom. Francozi, pa naj pripadajo že kakršnem koli svetovnemu nazoru ali politični skupini, ki so zvedeli za usodo Leona Bluma, so dejali : "Noben Nemec ne sme živ iz Pariza. Ne zadostuje, da jih poženemo na ono stran reke Rene, pač pa jih moramo zmetati v Loiro, v Seino, ali pa jih pokopati."

Ravno z istimi mislimi se tudi mi ukvarjamo v Rusiji. Potopili jih bomo v Visli, pokopali na Karpatih in zagreblji v litovski pesek.

Ceste za Pariz so lepe ceste. Zavezniškim tovarišem v orožju želimo kar najboljšo srečo ! Kmalu pa se bo tudi Pariz odpravil na pot, tudi Pariz bo odšel proti Berlinu."

ZAHVALA MINISTRA DR. IZIDORJA CANKARJA. Od g.prosvetnega ministra nove jugoslovanske vlade smo prejeli tole brzojavko : "Iskreno zahvalo in prisrčne pozdrave naši koloniji in Vam — dr. Izidor Cankar.

ŽIVLJENJE V BEOGRADU. Švedski list "Nya Dagligt Allehanda" piše: "Odkar so zavezniki napadli jugoslovansko prestolico Beograd, je mesto čez dan kakor izmurlo. V uradih in trgovinah so uslužbenci zaposleni po dve uri zjutraj in nekaj malega zvečer. Čez dan odhajajo z ostalimi desetisoči prebivalcev v okolico, da bi bili varni pred novimi letalskimi napadi. Nekaj hrane in po eno odejo nosijo s seboj. Apatija in obup se polasčata prebi-

valstva. Politični dogodki so za premnoge postali tako zamotani, da se vsakdo ravna le še po zakonih džungle; misli samo še na svojo lastno sebičnost. Nemške poraze sprejemajo Srbi s simpatijami. Mihajlović izvaja neke vrste oboroženo nevtralnost. Kakor mnogi Srbi tako hoče tudi on to vojno preživeti . . . Letalski napadi na Beograd so povzročili velika razdejanja. Železniška postaja in železniški most čez Savo sta uničena. Le redko katera mestna četrt je ostala neprizadeta. Stari ljudje so, izgleda, živce popolnoma izgubili, medtem ko mnogi mladi ljudje z nestrpnostjo pričakujejo invazijo. Velika večina mladine je v gozdovih in tamkaj čakajo na osvobojenje, kajti pot nazaj jim je zprta. Promet je v Beograd skoro ves ustavljen. Tramvaji vozijo samo še na kratke proge. Zelo redki avtomobili vozijo le še pripadnike okupacijske vojske. Koles skoraj ni videti. Tatvine naraščajo. V temačnih ulicah napadajo ljudi, jih slačijo in sezujejo. Nihče teh ljudi ne štiti. Pred kratkim je gostovala v Beogradu nemška skupina igralcev "Kraft durch Freude". Ko so odprli vagon, v katerem so igralci imeli svojo igralno garderobo, so opazili da je skoraj vse izginilo. Pogostokrat se dogaja, da izginejo tudi kurirski kovčki, ali pa samo vsebina, ne da bi bili pečati pokvarjeni. Ulice so pogostokrat polne najrazličnejših domačih živali. Ljudje gonijo prašiče, koze, ovce in gosi na vrvcici po Kalimegdanu, da bi našli za živali nekaj hrane. V parku je sicer še nekaj dreves in grmičevja, ali vse je golo kakor v najhujši zimi. Vsak list, ki ozeleni, sproti izgine v lačno žrelo izstradanih domačih živali. — Črna borza cvete. Inflacija stalno narašča. Za švedsko krono, ki je bila poprej vredna 13 dinarjev, danes radi plačajo 300 dinarjev. Zaradi zelo občutnega pomanjkanja vode, se širijo najrazličnejše bolezni. Nemci so vse oblasti evakuirali. Šole so vse zaprte, na desetisoče ljudi je brez strehe. Kaos, siromaštvo in zmešnjava, to so glavne značilnosti današnje jugoslovanske prestolice. Edino upanje je skorajšnji konec vojne. Preživeti to vojno, to je edina misel posameznikov.

IZ SLOVENIJE. Ofenziva N.O.V. v Sloveniji traja uspešno dalje. Bojevniki so napadli rudnik Zagorje ob Savi. Važne naprave in transformatorji so bili uničeni. 26 nemških orožnikov je bilo ujetnih, nad 100 Nemcev pa je bilo ubitih. Na Pohorju so borci napadli nemško policijsko kolono in jo uničili. V Primorju so hoteli Nemci v bližini Idrije predreti na osvobojeno ozemlje, bojevniki so jih zavrnili in pobili 40 Nemcev ter zaplenili 22 pušk. Živahne borbe so tudi na Gorenjskem in Koroškem. — V vipavski dolini je bilo veliko zborovanje Narodno-osvobodilnega gibanja. Udeležili so se ga člani sovjetske delegacije, ki so tja in nazaj prekoračili sovražne črte. Na progi Ljubljana-Trst je bil ponovno ustavljen promet za nekaj dni in dva vojaška vlaka sta bila uničena. V Istri se borbe nadaljujejo in so bojevniki zopet razgnali nekaj nemških kolon.

V SKLAD "BAZOVICE" SO DAROVALI GG.: Josip Vidmar P.Eg. 100 in Angela Uršič P.Eg. 70. — ISKRENA HVALA !